

N:o 9.

Af Herr Sven Nilsson i Efveröd: Angående rättighet för församlingarne i Skåne, Halland och Blekinge att uppbära den till Klockaren nu utgående helgonskyld.

Den utlaga till klockare inom provinserna Skåne, Halland och Blekinge, som benämnes helgonskyld, har utgått, sedan dessa provinser tillhörde Danmark, enligt Danska ordinationen den 4 Juni 1539 och Kungliga Brevet den 23 Mars 1568, till klockarens lön för dess åligganden, dels för att göra tjänst i kyrkan, och dels för att undervisa ungdomen i socknarna. Sedermera, och då den sednare delen af klockarens åligganden upphört, förordnades, att i de församlingar, som befunnos inom 2 mils afstånd från städerna i bemälda provinser, helgonskylden skulle

komminister, en kronouppbördsbokhållare, en kronouppbördskamrer, 2 kronouppbörds-kassörer, en kronouppbördsman, en kyrkoherde, en ordningsman, 2 stadsbokhållare, en dito och kassör, en stadsfogde, 5 stadskassörer, en stadsfullmäktigordförande, 4 riksdagsmän sjelfve och 2 personer utan uppgifven titel.

***) De 1,349 i Örebro, som uppgifvits skatta 10 bevillningsriksdaler eller lägre belopp, kunna fördelas i följande grupper:

de, som skatta t. o. m. 1 rdr, äro	795.
” ” ” derutöfver till 2 rdr	189.
” ” ” ” ” 3 ”	113.
” ” ” ” ” 4 ”	56.
” ” ” ” ” 5 ”	53.
” ” ” ” ” 6 ”	37.
” ” ” ” ” 7 ”	48.
” ” ” ” ” 8 ”	13.
” ” ” ” ” 9 ”	30.
” ” ” ” ” 10 ”	15.

1349.

utgå till skolan i dessa städer, med skyldighet för dem, att i berörda församlingar ombesörja klockarens ofvannämnda åliggande.

Under tidernas lopp upphörde likväl städerna att fullgöra dessa skyldigheter, under det de ändock behöllo helgonskylden från församlingarne. Sedan uppmärksamhet på detta förhållande blifvit fästadt af Rikets Ständer vid 1853 och 1854 års riksdag, förordnades, med anledning af sagde Riksdags skrivelse genom Kongl. Brefvet till Kammar-kollegium den 17 September 1856, att ifrågavarande helgonskyld skulle från skolorna skiljas, och återställas till församlingarne, för att till deras egna behof, i öfverensstämmelse med det ursprungliga ändamålet, användas.

Genom detta förordnande fingo således de församlingar, som förut till skolorna i städerna öfverlemnadt klockare-helgonskylden, densamma åter till församlingarne, med rättighet att deröfver fritt förfoga, då den användes till dess ursprungliga ändamål, men i de öfriga församlingarne utgöres helgonskylden fortfarande endast till klockaren, hvarigenom inträffat, att en del församlingar kommit att lida icke obetydliga orättvisor derigenom att, inom de pastorat, som bestå af flera församlingar, hvarest klockaresysslan vanligen bestrides af en gemensam klockare, en eller annan af dessa församlingar, hvilka varit belägna inom 2 mils afstånd från städerna, och således till dessas skolor öfverlemnadt helgonskylden, nu återvunnit densamma för sin fria disposition, hvaremot alla de församlingar, som befunnos utom 2:ne mils afstånd från städerna, ej kommit i åtnjutande af lika fördel som de förra, hvarigenom inträffat, att i sådana pastorat, der den ena församlingen ligger inom och en annan utom det bestämda afståndet från staden, den längst derifrån aflägsna nu ensam får löna pastoratets gemensamme klockare, hvaremot den eller de andra använda helgonskylden för sina egna behof eller för skolornas ändamål, änskönt alla af klockaren hafva samma gagn.

Det är således efter mitt förmenande uppenbart, att en rättelse i detta med skäl ofta öfverklagade förhållande bör ske, så att alla komma i åtnjutande af lika rätt, och att den ena församlingen ej uppbär något af helgonskylden på den andras bekostnad, hvilket nu är fallet, då helgonskylden, som tagits från en pastoratets gemensamme tjänare till stadsskolorna, nu återvunnits och således egentligen skulle återgått till hela pastoratet; men då denna utväg åtskilliga gånger varit försökt utan framgång, och hopp för frågans lösning på denna väg ännu kan vara tvifvelaktigt, vill jag, med den anvisning Andra Kammaren i denna fråga vid sistlidne lagtima riksdag uti motiveringen af dess Första tillfälliga Utskotts betänkande N:o 8 lemnat, ännu en gång försöka bereda denna fråga sin snara lösning.

Då under äldre tider den ifrågavarande helgonskylden först uppkom, och sedermera utgick, är det känt att församlingarne ej hade tillgång på andra lärare vid barnundervisningen i socknarne än klockarne, hvilka således i den tiden, i egenskap af skollärare, hade ett stort och ansvarsfullt kall att utöfva, som fordrade ganska mödosamt arbete jemfördt med klockaresysslan, hvilket ej torde kunna för-

nekas då klockaretjenstens bestridande allmänneligen fordrar endast en dag om veckan, hvaremot skolans skötande fordrar i det närmaste sex, och då nu klockarens skyldighet i afseende på barnundervisningen snart är en saga blott, sedan vårt folkskoleväsende vunnit den utveckling det för närvarande har, helst då anspråken på undervisarne i skolan nu äro ganska stora och i allmänhet ej kunna jemföras mot dem, som erfordras för en klockare, som det nära nog står fritt att med undantag af sängen ega några mera utbildade kunskaper eller ej. Det torde således ej vara mer än billigt, att någon del af den lön han nu uppbär kommer att återgå till det ändamål, som den från början varit tillämnad, nemligen folkskolan. isynnerhet då klockarnes inkomster, åtminstone i de flesta pastorat, äro ganska inbringande. Skulle i något fall motsatsen vara rådande, torde det blifva dessa pastorats skyldighet att se till, det klockaren såsom deras gemensamme tjänsteman blir anständigt aflönad.

Vid reglerandet af denna fråga torde det vara angeläget att tillse, det för nuvarande innehafvare af klockarelägenheter något intrång i deras rättigheter ej må uppstå, på samma gång ett snart utjemnande af de orättvisor, som nu äro rådande emellan helgonskyldgifvarne, må komma till stånd. Jag har derföre föreställt mig, att på samma gång helgonskylden erhålles från klockaren till kommunen, hela pastoratet skulle vara skyldigt, att under den dåvarande klockarens tjänstetid ersätta hvad han förlorar genom helgonskyldens mistning, ty i motsatt fall skulle ju kunna inträffa, att åtskilliga församlingar ännu i en lång följd af år skulle i likhet med hvad som nu är fallet få ensamma aflöna klockaren till hela pastoratet.

På grund af hvad jag sålunda anfört och med ledning af hvad Tillfälliga Utskottet N:o 1 vid sistlidne riksdag i dess betänkande N:o 8 anvisat, vågar jag vördsamt föreslå:

- a) att Riksdagen måtte för sin del besluta, att alla församlingar i Skåne, Halland och Blekinge, hvilka ej genom det Kongl. Brefvet till Kammarkollegium af den 17 September 1856 kommit i åtnjutande af dispositionsrätten öfver den till klockaren inom dessa församlingar fortfarande utgående helgonskylden, måtte komma att tillgodonjuta denna rätt;
- b) att i de församlingar, der ofvan föreslagna förfogande öfver helgonskylden skulle komma att göra intrång i nuvarande innehafvaren af klockarens inkomster, pastoratet måtte på dess gemensamma bekostnad ersätta den förlust som derigenom kan komma att uppstå.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 Januari 1872.

Sven Nilsson
i Elveröd.